

20. YÜZYIL FRANSIZ ROMANINDA USÇULUĞA TEPKİLER

Yard. Doç. Dr. Ertuğrul İŞLER*

ÖZET

20.yüzyıl Fransız romancılarının yapıtlarında gerek içerik, gerek biçim açısından dönemin siyasal, toplumsal, ekonomik, teknolojik ve düşünsel etkilerinin yanısıra, dilbilim alanında Saussure'le başlayan yapısalcı yaklaşımın izlerini de görmek olanaklıdır. Meursault'nun vurdumduymaz tavırları, Edouard ve Bernard'in yaşama sıradışı bakış açıları, yeni romancıların kişisiz, konusuz, olay, yer ve zaman birliği kuralını hiç dikkate almayan bir anlatı türü oluşturma çabaları aslında usçuluğa aynı zamanda usçuluğun uzantıları olan olguculuk (positivisme) ve gerekirciliğe (déterminisme) ve onun insanı ve dünyayı açıklama biçimine karşı bir tepkidir. Bu aynı zamanda, yaşamın devingenliğini, karmaşıklığını gözardı eden, önceden yerleşmiş kurallar ve kalıplarla yapıtını oluşturan yazara bir tepkidir. Bu bağlamda, Gide, Camus, Yeni Roman ve yapısalcı dilbilimin eğilim ve tepkileri 19.yüzyıl Fransız romanına her yönüyle egemen olan usçuluktan uzaklaşma çabaları olarak değerlendirilebilir

Anahtar Kelimeler: usçuluk, sıradışı eşşüremlilik.

ABSTRACT

In the works of 20th Century French authors, it is possible to notice the trace of structural approach beginning with Saussure besides considering political, social, economical, technological and ideological effects in terms of both stylistic and content. Particularly, in this subject the characters of novel are highly extraordinary, in the movement of le Nouveau Roman, the novel is perceived as a work with no certain character, no subject and even an author. Actually, these attitudes are a kind of reactions against positivism and determinism. Within this sense, the tendencies and reactions of Gide, Camus, the Nouveau Roman and structural linguistics can be evaluated as an effort to digress from rationalism which was wholly dominant with its all aspects in 19th century novel.

Key Words: Rationalism, extraordinary, synchronic.

Rönesans ve reform hareketleriyle başlayıp Aydınlanmacı düşünür, yazar ve sanatçılarla ivme kazanan Fransa ve diğer Avrupa ülkelerindeki yeni siyasal, sosyal, ekonomik, etik, sanatsal ve düşünsel yapılanma, bireyin özgürlüklerini ve refahını güvence altına alacak bir toplum düzeni oluşturabilmek için uzam-zaman ilişkisini ele alırken oldukça katı ve ödün vermeyen bir usçuluk akımının etkisinde kalır. Belki, bu süreç, sanayileşen ve endüstrileşen, bunun sonucu olarak refahın artmasına, yeni sosyal sınıfların (kenterler ve işçi sınıfı) oluşmasına yol açan yeni oluşumu kontrol edebilmek için bir zorunluluk olarak değerlendirilebilir. Bireye ve bireyin özgürlüklerine öncelik vermeyi amaç edinen bu anlayış oluşturduğu katı kurallarla bir süre sonra bireyi sıkıya, davranışlarını kısıtlamaya başlar. Usçuluk ekseninde oluşturulan basma kalıp ve tekdüze toplumsal ve siyasal düzene karşı oluşan tepkiler ve düşünceler, 20. yüzyıldan önce olguculuk (positivisme) ve gerekircilik (determinisme) gibi akımların bilime tamamen egemen olduğu dönemlerde başlar. 18. Yüzyılın büyük düşünürlerinden Rousseau diğer aydınlanmacıların (Voltaire, Diderot) aksine usdan çok duygulara seslenerek insanların gönüllerini fethetmek ister. Toplum yaşamının sakıncalarına değinerek, insanlara doğayı sevdirmeyi ve kavratmayı amaçlar. Kentte yaşamak

* PAÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransız Dili ve Edebiyatı A.B.D. Öğretim Üyesi

yerine doğada yaşamayı yeğler. Rousseau'dan etkilenen ve esinlenen çoşumcular sanayi ve endüstri toplumunda para ve sermayenin belirleyici değer olmasından rahatsız olurlar, kaygı duyarlar, acı çekerler, umutsuzluklarını ve mutsuzluklarını gizlemezler. 17. Yüzyılın büyük yazarları Corneille ve Racine'in soylu ve kusursuz kişilerine pek ilgi duymazlar. Sıradan kişileri (çirkin, yoksul, mahkum, kaçak, işçi v.b.) soylu bir ruh haliyle sunarlar. (Quasimodo, Jean Valjean, Esmeralda)

Ancak, çoşumcuların tepkileri beklendiği kadar etkin olmaz. Savaşım yerine, kolay olanı yeğleyerek, çareyi toplumdaki kaçırmaktan ve ölümden ararlar. Acılarını, mutsuzluklarını, umutsuzluklarını, çılgınlıklarını, sıkıntılarını, doyumsuzluklarını ve çaresizliklerini doğayla paylaşırlar. Tepkileri bireysel kalır. Gerçekçilik ve doğacılık akımları, gerek biçim gerek içerik açısından romanda ve diğer yazınsal türlerde etkinliğini artırır, iş Zola'nın deneysel roman yaratma çabasına kadar varır. Yazın, neredeyse pozitif bilimlerle aynı konumda değerlendirilir. Gerçekçi ve doğacı yazarlar, kişiyi anlatının merkezine yerleştirirler. Roman kişileri, yaşadıkları dönem ve yerin toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel özellikleriyle tam bir uyum içinde betimlenir. Yaşadığı dönemin tanığı durumundadır. Kişiyi ilgili her türlü bilgi ve ayrıntı verilir. Yazar, kişiyi uzam-zaman ikilisiyle uyum içinde sunabilmek kaygısıyla anlatma görevini kendisi üstlenir ve bütün ipleri elinde bulundurur. Bu tutum, kişiyi yönlendiren ve yöneten değil, yönlendirilen ve yönetilen bir varlık haline getirir. Harvey, bu durumu, aydınlanma düşünürlerinin daha iyi bir toplum arayışı içinde olmalarına, bireysel özgürlükleri ve bireyin refahını güvence altına alacak bir toplum düzeninin ön koşulları olarak uzam ve zamanın uşçu (rasyonel) bir yaklaşıma gereksinimi olduğu düşüncesine bağlar¹.

Uşçuluk ekseninde oluşturulan bu yeni yapılanma ekonomi ve siyasal alanda ülkeler arasındaki (özellikle İngiltere ve Almanya arasında) çekişmeleri ve rekabeti su üstüne çıkarır. Ülkeler arasında gerginliğin artmasına neden olur. Barışı tehdit eder. Çok geçmeden, iki büyük Dünya Savaşını da beraberinde getirir. Düşünceliğe uğrayan yazar ve sanatçılar kendilerini bunalımın ve keşmekeşin ortasında bulur. Yeni bir yaşam formülü aramaya koyulurlar. "Dada,, diye adlandırılan bir grup sanatçı ve yazar, dünyanın, insanların yıkılışından umutsuzluğa düşmüş hiçbir şeyin sağlam, tutarlı ve sürekli olmadığını öne sürerek geleneksel olan herşeye karşı tavır alırlar². Bu yazınsal topluluk, alışılmışın dışında herşeyi kendisine konu edinir. Akımın öncülerinden, André Gide, **Kalpazanlar** adlı romanındaki kişilere alışılmamış, farklı ve ilginç işlevler yükleyerek, bir anlamda kendi içindeki sıradışlıkları dışavurur. Bu eğilim, yazın alanında (özellikle romanda) biçim-içerik ilişkisinin yeniden değerlendirilmesinde ve sorgulanmasında önemli hareket noktalarından birisi olur. Balzac, Flaubert ve Stendhal'dan miras kalan romanda kişi ögesini anlatma biçimi altüst edilir. Kahraman bir kişilik olarak değil, o zamanın (o anın) iç bilinci olarak sunulur. Kişinin yaşadıkları ve eylemleri ardıl değil, eşsüremliler olarak anlatılır. Kişinin geçmişinden ve geleceğinden çok yaşamakta olduğu, eylemde bulunduğu an, başka deyişle şimdiki zaman önem kazanır. Kişileri geçmişleriyle değerlendirmek ve yargılamak bir tarafa bırakılır. Kişiler de anlatma görevini üstlenir. Yazarın yetkileri kısıtlanır. Çoğul bakış açısı tekil bakış açısının yerini alır. Olaylar bir kişinin değil, birçok kişinin çevresinde gelişir. Kişilerin etkinlikleri ve rolleri farklı yöntemlerle eşit bir şekilde paylaşılır. **Kalpazanlar'** da, bazen Édouard, bazen Bernard, bazen Olivier bazen de diğer kişiler anlatının seyrine göre daha etkin olurlar. Anlatı boyunca, kişiler etken ve edilgen tavırlarıyla birbirlerini

¹ Harvey, D., **Postmodernliğin Durumu**, s.290,

²Türk Dili, Yazın Akımları Özel Sayısı, s.256

tanıma ve anlama çabasıdadırlar. Edouard, Bernard, Lillian etken (aktif) bir tavırla sunulurken, Laura, Olivier, Boris ve Vincent edilgen bir tavırla anlatılırlar.

Edouard; yardım eden ve öğüt veren, Lillian; ikna eden, Bernard; cesurca yönünü arayan ve araştıran, Vincent; ikna edilen, Laura ve Pauline; yardıma muhtaç, yardım edilen, Boris yönetilen ve yönlendirilen kişiler olarak karşımıza çıkar. Kişilerin duyguları, düşünceleri, eğilimleri ve eylemleri geleneksel anlatıda sunulandan oldukça farklıdır. Gayri meşru bir çocuk olduğunu öğrenen Bernard, önce evini terk eder, bir süre kendini ve yaşadıklarını sorguladıktan sonra eve geri döner, üvey babasını öz babası olarak kabullenir, aralarındaki sevginin içtenliğinden kuşku duymaz. Gerçek babasının kim olduğunu, ne iş yaptığını nerede olduğunu merak etmez, araştırma gereği bile duymaz. Geçmişle değil, yaşamakta olduğu anla ilgilenmeyi yeğler. Geçmişle uğraşmayı gereksiz ve önemsiz bir ayrıntı olarak görür. Romanın iki erkek kahramanı Edouard ve Olivier ise birbirlerine ilgi duyarlar. Önceleri bunu açıkça dile getirmeseler de, romanın sonlarında birlikte yaşamaya karar verirler ve mutlu bir birliktelik sürdürürler. Gide, hem cins (homosexuel) ilişkiyi olumlu bir yaklaşımla anlatırken, karşı cins (heterosexuel) ilişkiyi cezalandırma ve olumsuz gösterme eğilimindedir. Pauline ve Bay Profitendieu'nün evliliğini iki yüzlü, yalan ve acılar üzerine kurulmuş zorunlu bir birliktelik olarak değerlendirir. Bu tutum, o dönemin Fransız yazınında pek alışılmış bir durum değildir. Yapıt, başta Fransa olmak üzere Avrupa'da ve diğer ülkelerde yankı uyandırır, yeni tartışmaların doğmasına neden olur.

Gide'in önemli yapıtlarından **Vatikan Zindanları**'nın başta Lafcadio olmak üzere diğer kahramanları da eylem ve tavırlarındaki belirsizlik ve nedensizlik ilkesiyle yüzyıl insanının karşı karşıya kaldığı temel sorunsallardan “nedensiz edim” (l'acte gratuit) kavramını okurun gündemine taşır. Eylemleri bilinçten yoksundur. Kaygı duymazlar, sorumluluk üstlenmezler. Eylemlerin neden olabileceği sonuçları ciddiye almazlar. Yaşadıklarını ve yaşananları tesadüfe bağlarlar. Fleurissoire'ı trenden iterek ölümüne neden olan Lafcadio da böyle bir kişiliktir. Cinayet için üzüntü ve kaygı duymaz. Aksine başkaları tarafından adam öldürdüğü anlaşılacağı için kendi kendine kızar.

“Zavallı! korkunç cinayet değil üzüldüğü, bu ters davranışına üzüyor. Şimdi Profesör ne diye gülümsüyor kendisine?”³

Dadacıların, geleneksel olan herşeye karşı gösterdikleri tepki ve tavırları gerçeküstüçülikle (surréalisme) yeni bir anlam ve boyut kazanır. Daha derli toplu bir hareket haline gelir. Esin kaynağını, Rönesans ve Aydınlanma Çağı'nın usçuluğundan alan Batı'nın değer yargıları temelden sarsılır. Yeni ilgi ve bilgi alanları oluşmaya başlar. Başta gerçeküstücüler ve simgeciler olmak üzere Gide ve Proust gibi yazarlar yazında mekanik bir sürecin başlaması gerektiğini vurgularlar. Zira, 20. Yüzyılın başlarında insanın makinaya, makinanın insana egemenliği karşılıklı olarak artmaya başlar, hatta bu karşılıklı egemenlik giderek insanların aleyhinde gelişmeye devam eder. İnsan ve makina arasındaki dengenin karşılıklı insan ilişkileri açısından bozulmasıyla (insanların birbirlerine yeterince zaman ayıramaması gibi) yüzyılın insanı yalnızlık, anlamsızlık, iç sıkıntısı, umutsuzluk ve yabancılaşma gibi bunaltıcı kavramlarla karşı karşıya bulur kendini. Bu dönemde, insanın içinde bulunduğu çıkmaz ve karşı karşıya bulunduğu sorunları en iyi şekilde yansıtacak roman kişilerinden birisi çıkar ortaya. Bu kişi, Albert Camus'nün **Yabancı**'sındaki Meursault'dan başkası değildir. Meursault

³ Vatikanın Zindanları s., 206

tutum ve tavırlarıyla gerçekten sıradışı bir kişidir. Daha romanın başında, annesinin ölüm haberini bildiren telgrafi okuduğunda gösterdiği tepki okuru şaşırtır.

«Bugün annem öldü. Belki de dün, bilmiyorum. İhtiyarlar Yurdun' dan bir telgraf aldım. (...) Bundan pek bir şey anlaşılıyor. Belki dün ölmüştür. (...) Patronun iki gün izin istedim. Böyle bir mazeret yüzünden bunu bana verememezlik edemezdi. Ama pek de memnun görünmüyordu. Hatta ona: «Suç bende değil,, dedim»⁴

Meursault, üzüleceğine, eli ayağı dolaşacağına ve bir an önce cenazeye yetişmek isteyeceğine, patronunun kendisine izin verip vermeyeceğini, kızıp kızmayacağını merak eder. Kullandığı «belki,, sözcüğüyle annesinin ölümünü önemsiz, sıradan bir olay olarak değerlendirir. Anlatı boyunca, vurdumduymazlıklarını devam ettirir. Kız arkadaşı Marie'nin evlenme isteğine «bence hepsi bir,, , «ama evlenelim istersen»⁵ diye yanıt verir. Kendisini sevip sevmediği sorusuna ise «Bunun bir anlamı yok ama sevmiyorum galiba»⁶ diye karşılık verir. Meursault evliliği de ölüm gibi önemsiz ve sıradan bir olay, sevgiyi de anlamsız bir olgu olarak değerlendirir. Aynı tutum ve davranışları cinayet ve savunma sırasında da sürdürür. Gerçekte, cinayeti işlemesini haklı gösterecek hiçbir somut dayanak ve neden yoktur. Niçin bir insanı öldürdüğü sorusuna yanıt bulunamaz.

Camus, bu romanıyla, dünyanın ve yaşamın saçmalığını, anlamsızlığını Meursault'nun ağzından oldukça kısa ve yalın bir biçimde dile getirir. **Yabancı** ve diğer yapıtlarıyla «absurde,, düşünce hareketinin öncüsü olur. «Absurde,, , anlamsız, saçma, usdışı, usa aykırı⁷ gibi anlamlarda kullanılır. Bu anlamlardan yola çıkıldığında, dünya ve insan absürtdür. Öyleyse insan ve dünya arasındaki ilişki de absürtdür. Bu ilişki durağan değil, aksine değişken ve devingendir. Değişkenlik ve devingenlik insan ve dünya hakkında kesin bir saptama yapmayı ve kesin bir yargıya varmayı güçleştirir. «Dünya aynı kalsa bile onunla kurulan ilişki değişmekte, salt (mutlak) bir gerçekten sözedilmesi olanaksızlaşmaktadır.»⁸ Salt bir gerçeğin olanaksızlığını dünyanın ve insanın absürd olmasının nedeni olarak görür Camus. Bu durumda, absürd salt varoluştan değil bilinçten kaynaklanan bir olgu olarak ortaya çıkar. Bu konuda Camus Sartre ve varoluşçulardan farklı düşünür.⁹

Absürd, salt akıl yoluyla dünyayı bir bütün olarak kavramak ve açıklamak isteyen ancak çıkmazla karşı karşıya kalan, kendini boşlukta hisseden insanın durumu olarak tanımlanabilir. İnsan yaşadığı dünyaya yabancıdır ve yalnızdır. Camus, usçuluğun öne sürdüğü usa uygun olan gerçektir; gerçek usa uygun olandır anlayışını insanı ve dünyayı açıklamak için yetersiz görür ve hatta bunu sakıncalı bulur. Bununla birlikte, insanoğlunun içinde bulunduğu çıkmazdan ve boşluktan kurtulması konusunda umutsuz değildir. Aksine umutludur. Kurtarıcı akıl değil bilinç olur. Camus, boş ve anlamsız yaşamın farkına bilinçle varılabileceğine inanır. İnsan yeni bir yaşam biçimini yine bilincinin yardımıyla arar. Arama eylemi aynı zamanda umut demektir. Böylece bilincin akıl dışı, boş ve anlamsız bulduğu yaşama bir anlam yükleme olanağı doğar. Camus, yaşamın saçmalığını dile getirirken, yaşamdan soğumayı değil, dört elle sarılmayı, umutsuzluğu değil umutlu olmayı, yaşamın gereksizliğini değil gerekliliğini, mutsuzluğu değil mutlu olmayı vurgulama çabasındadır. İnsanoğlu buna zorunludur.

⁴ Camus, Albert, **Yabancı**, s., 5

⁵ Camus, Albert, a.g.y., s., 41

⁶ Camus, Albert, a.g.y., s., 41

⁷ Foulquie, Paul, Dictionnaire de la langue Philosophique, s., 5

⁸ Gündoğan, Ali Osman, **Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi**, s., 56

⁹ Gündoğan, Ali Osman, a.g.y., s., 73

Aksi durumda, dünyanın nimetlerinden ve güzelliklerinden yararlanamaz. Dünyadaki güzellikler ve nimetler için, insan umutlu olmalıdır. Romanın sonlarına doğru, Meursault bu özlemini şöyle dile getirir.

“Evet bu yaşam bana ait değildi, ama en zavallısından en uzun süreliğine dek tüm sevinçlerimi, sevdiğim mahalleyi, gökyüzünün akşamları aldığı bir çeşit hali, Marie'nin gülüşlerini ve giysilerini O yaşamda bulmuştum ben. Burada, yapmakta olduğum işin yararsızlığı birdenbire boğazımda düğümlendi. (...)”¹⁰

Meursault ve benzer roman kişileri yazın ve düşün alanında tartışılırken, yapısalcılık ve Yeni-Roman gibi yeni hareketlerin düşünsel dayanakları oluşmaya başlar. Yapıtın anlamını (vermek istediği mesajı) metin-dışı kaynaklardan çok metnin içinde arama eğilimi yaygınlaşır. Metne dönük bir eleştiri tarzı gelişir. Eleştiri alanındaki bu gelişmelere koşut olarak, yeni bir roman anlayışı ortaya çıkar. Konusuz, kişisiz hatta yazarsız, soyut bir anlatı biçimini benimseyen A.R. Grillet, N. Sarraute, C. Simon, M. Butor gibi yazarların yapıtları yayımlanır. Okur, geleneksel roman anlayışını bütünüyle reddeden yeni anlatı biçimini, doğal olarak yeni eleştirel yöntemlerle okumak ve değerlendirmek zorunda kalır. Bu yeni anlatı türünde olay, uzam, zaman ve kişiyle ilgili ipuçları oldukça karmaşık hatta yer yer yok denebilecek kadar belirsiz sunulur. Yazın alanında baş gösteren bu yeni eğilim aslında hızla gelişen bilim ve teknolojinin insan unsurunu dışlamasına farklı bir tepkidir. Özellikle, iletişim ve bilişim alanındaki baş döndürücü gelişmeler insanın belirleyicilik (insiyatifi) rolünü teknolojik ürünlere (eşyalara) kaptırma tehlikesini doğurur. Yaşamın birçok alanında insan eşyanın arkasında kalır. Yeni romancılar yapıtlarında kişileri belli belirsiz sunarken, anlık ve birbirinden kopuk bellek oyunları ile uzun ve değişken eşya betimlemeleri yaparlar. Yapıtları, önceden tasarlanmamış, anımsadıkça ya da akla geldikçe kaleme alınmış birbirinden kopuk, zaman, yer ve olay birliği olmayan parça anlatılardan oluşur. Essüremlilik yazma eyleminin temel ilkesi olarak benimsenir.

Eleştiri ve romandaki usçuluk karşıtı yaklaşımların kökenlerini ve nedenlerini yalnızca toplumsal, siyasal, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerde değil 20. yüzyıldaki dil saplantısının sonucu olarak ortaya çıkan oluşumlarda da aramak gerekir. Yüzyılın başlarında ivme kazanan düşünsel süreçte, çözümlemelerin (analiz yapmanın) odak noktası düşüncelerden uzaklaşıp, düşünceyi ifade etme aracı olan dile kaymaya başlar. Düşünürler “anamlı düşünmeyi sağlayan nedir?.. sorusuna yanıt ararken birleştikleri ortak nokta “dil yapı” olur. Dilbilim çalışmaları Saussure ve biçimsel dilbilim okulunun çevresinde yoğunlaşır. Saussure' le birlikte dilbilim çalışmaları dilin tarihsel kökenlerini ve geçirdiği süreçleri araştırmayı bir kenara bırakarak anlam sorununu dil sisteminin işlevi olarak ele almaya başlar. Eşzamanlılık (synchronique) yöntemi dilbilim çalışmalarına ağırlığını koyar. Bu yeni yöntem bireyselliği değil, toplumsal ve kolektif boyutu, kullanımı değil grameri, ifadeleri değil kuralları, verileri değil modelleri çözümlemeyi önerir. Tarihselliğe gereksinim duymayan “derin yapı,, kavramının doğmasına yol açar. Saussure'le başlayan yapısal dilbilim ve dildeki yapısalcılık okulu varolan ve zamanla değişeni değil şimdi var olanı inceleyerek anlamlama işlemini (sürecini) tamamlamayı ve derin yapıyı keşfetmeyi ister. Bunun için gösteren ↔ gösterilen = gösterge formülünü geliştirir. Dili ikili karşıtlıklarla işleyen bir göstergeler sistemi olarak tanımlayarak, anlamı kendisi anlamsız olan bir temsil sisteminin ürünü olarak algılar.

Gide, Camus ve yeni romancıların yapıtlarında Saussure'le başlayan dil alanındaki bu köklü değişimlerin de etkileri görülür. (çoğul bakış açısı, “ben” anlatıcının varlığı, şimdiki zamanın baskınlığı, anlatı içinde anlatı oluşumu vb...) Usçuluğun katı kurallarına, Rousseau' dan başlayarak coşumcular, dadaistler, sürrealistler, absürd (saçma) felsefesi ve yeni romancılar tarafından ortaya konan tavırlar bütünüyle olmasa da birçok açıdan usçuluğa karşı bir tepki olarak

¹⁰ Camus, Albert, **Yabancı**, s., 99

değerlendirilebilir. Tepkilere bütüncül olarak bakıldığında bir süreklilik göze çarpar. Bu olağandır. Tepkilerin sürekliliği yaşamın sürekliliği ile bağlıdır. Lyotard'ın deyimiyle yazar ve sanatçılar yaşamın sürekliliğinden ve karmaşıklığından kendisini soyutlayamaz. Yapıtlarını bu çerçevede oluşturmak zorundadır. "Yazar ya da sanatçının yazdığı metin, ürettiği yapıt ilke olarak önceden yerleşmiş kurallarla yönetilemez ve belirli kalıpların metne uygulanmasıyla değerlendirilemez. Kurallar ve kalıplar, yapıtın aramakta olduklarıdır. Dolayısıyla sanatçı ve yazar, kuralsız ve yapılmış olacak olanın kurallarını oluşturmak için çalışır."¹¹

Gide, Camus, Yeni Romancılar, Yapısalcı dilbilimciler bunu yapmaya çalışırlar. Sanatçının ve yazarın görevinin yeniden belirlenmesi gerektiğini düşünürler. Yeni görevi benimseyen sanatçı ve yazarların gerçekliği sağlamaya değil, gösterilemeyen ancak kavranabilir olan için yeni anlamlar üretmelerinin önemini vurgularlar.

KAYNAKÇA

- Camus, Albert, **L'étranger**, Gallimard, 1957
 Camus, Albert, **Yabancı**, (çev. Semih Tiryakioğlu), Varlık Yayınları, İstanbul, 1994
 Foulquie, Paul, **Dictionnaire de la Langue Philosophique**, Presses Universitaire de Franca, Paris, 1969
 Gide, André, **Les Faux-Monnayeurs**, Gallimard, Paris, 1925
 Gide, André, **Vatikanın Zindanları**, (çev. Tahsin Yücel) Can Yayınları,
 Goldman, Lucien, **Aydınlanma Felsefesi**, (çev. Emre Arslan), Doruk Yayıncılık, Ankara, 1999
 Gündoğan, Ali Osman, **Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi**, Birey Yayıncılık, Erzurum 1995
 Harvey David, **Postmodernliğin Durumu**, (çev. Sungur Savran) Metis Yayınları, İstanbul 1996
 İstanbul, 1989
 Jameson, Lyotard, Habermas, **Postmodernizm**, (hazırlayan: Necmi Zeka), Kıyı, 2.Baskı, İstanbul 1994
 Ricardou, Jean, **Le Nouveau Roman**, Editions du Seuil, Paris, 1978
 Saussure, de Ferdinand, **Genel Dilbilim Dersleri**, (çev. Berke Vardar), Multilingual, İstanbul 1998
Türk Dili Dergisi, Yazın Akımları Özel Sayısı, Ankara, Ocak 1981
 Yücel, Tahsin, **Yapısalcılık**, Adam Yayınları, İstanbul, 1983

¹¹ Jameson, Lyotard, Habermas, a.g.y., s., 53